

Джерела та література

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/publish/article/system?art_id=36400&cat_id=36399
3. Молдован О. О. Топ-5 міфів українців щодо ЄС [Електронний ресурс] / О. О. Молдован. – Режим доступу : <http://vexel.prom.ua/a125737-top-mfv-ukrayintsv.html>
4. Осадча Н. В. Характеристика процесу інтеграції України до Європейського Союзу [Електронний ресурс] / Н. В. Осадча. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/evd/2011_3
5. Пер Ботольф М. Шлях до зони вільної торгівлі між ЄС та Україною: виклики та можливості для торгівлі та інвестицій / Пер Ботольф Маурсет, В. Головка, Д. Покришка та ін. ; ред. С. Міряєва, В. Бенч. – К. : АДІН, 2011. – 308 с.
6. Посольство Республіки Польща в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kijow.msz.gov.pl/uk>
7. Яков'юк І. Азбука європейської інтеграції / І. Яков'юк, Л. Трагнюк, В. Меделяєв. – Х. : Апекс+, 2006. – 168 с.

Павлов Константин. Украина на пути интеграции в Европейский Союз. Выгоды и угрозы. В статье определены преимущества, перспективы и проблемы в процессе движения Украины к полноценной интеграции в Европейский Союз путем подписания соглашения об ассоциации на примере западного партнера – Польши. Проанализированы макроэкономические показатели Украины и Польши по состоянию на 2012 г. Охарактеризован ряд операционных программ, которые происходят в Польше, а также объёмы их финансирования. В результате анализа мы можем видеть, какие выгоды ждут Украину в случае интеграции в ЕС и в каком направлении и по какому назначению будут работать дополнительные финансовые ресурсы. Представлены выгоды и угрозы, которые ожидают нашу страну на пути к вхождению в ЕС.

Ключевые слова: интеграция, иностранные инвестиции, операционные программы, безработица, Всемирный Банк.

Pavlov Konstantyn. Ukraine's Integration Into the European Union. The Benefits and Threats. The article outlines the benefits, prospects and problems in the process of moving towards full integration of Ukraine into the European Union by signing the association agreement as an example of Western partner – Poland. The analysis of macroeconomic indicators of Ukraine and Poland as of 2012. Characterized a number of operating programs taking place in Poland and the amount of funding. In the analysis we can see that the benefits are waiting for Ukraine in case of integration with the EU and in which direction and how the appointment will run additional financial resources. Presents the benefits and dangers that await our country on the path to joining the EU.

Key words: integration, foreign investment, operational programs, unemployment, World Bank.

Стаття надійшла до редколегії
23.09.2013 р.

УДК 339.972:339.924

Наталія Науменко

Аспекти втілення елементів сучасної інноваційної політики країн Центральної та Східної Європи як позитивний фактор привабливості потенційного інвестора

Проаналізовано особливості європейського інноваційного простору на прикладі країн ЦСЄ. Розкрито механізм сучасної інноваційної політики, що ефективно використовує група країн Європейського Союзу. Розглянуто систему індикаторів інноваційного зростання країн Центрально-Східної Європи, що дало змогу виявити серед них лідерів інноваційного зростання. Окрему увагу приділено моделям наздоганяючої й інтеграційної взаємодії. На підставі проведеного аналізу виокремлено позитивні та негативні риси зарубіжного досвіду у сфері інновацій і розглянуто можливість застосування позитивних елементів європейського досвіду в процесі вдосконалення національного інноваційно-інвестиційного режиму як невід'ємного складника інтегрування України в міжнародні економічні структури.

Ключові слова: інноваційний простір, модель економічного розвитку, індекс інновацій, інвестиційний клімат, патентна активність.

© Науменко Н., 2013

Постановка наукової проблеми та її значення. Значна кількість країн прагне досягти підвищення продуктивності й посилення конкурентоспроможності на світовому ринку високотехнологічної продукції, стабільного довгострокового розвитку. Інноваційні процеси, що забезпечують прогрес людства, відзначаються складністю та багатомірністю і потребують сприяння у вигляді фінансової й кредитної підтримки, цілеспрямованих преференцій із боку держави, а також створення спеціальної інфраструктури.

Вітчизняна економіка за рівнем ВВП на душу населення майже в 10 разів менша, ніж економіки європейських країн, зіставлених із нею за площею, кількістю населення та виробничим потенціалом. Це ставить її перед вибором одного з двох можливих сценаріїв подальшого розвитку: або забезпечити інноваційний прорив із виходом на прискорене економічне зростання й досягнення на цій основі високих соціальних стандартів, або піти шляхом підтримки та вдосконалення традиційних виробництв, посилюючи при цьому наявні застарілі технологічні уклади й виробничі відносини.

Нині стихійно реалізовується другий сценарій, що вже призвело до гальмування економічного зростання та скорочення витрат на соціальні потреби. У рамках цього питання інноваційної політики й можливості її активізації на основі досвіду країн ЦСЄ – країн зі схожими початковими умовами розвитку інноваційної сфери – є досить актуальними. До того ж політика ЄС полягає в скороченні розриву між рівнями розвитку різних регіонів і зменшенні відставання регіонів, що перебувають у найменш сприятливих умовах. Ця політика має для України багато актуальних особливостей, адаптація яких може привести до стабілізації та покращення економічної ситуації у країні.

Упровадження ефективної інноваційної політики, яка втілила в собі весь позитивний досвід, накопичений країнами Центральної й Східної Європи, дає можливість розв'язати низку важливих для вітчизняної економіки проблем, зокрема, підвищення рівня життя, збільшення кількості робочих місць, інтегрування у світову економічну систему, загальне економічне зростання країни тощо.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Питанню інноваційної політики присвячено ґрунтовні праці провідних учених у галузі міжнародних економічних відносин, таких як Й. Шумпетер, І. Макаренко, В. Кузьменко, В. Тараненко, В. Онікієнко, Є. Єгоров, В. Побірченко, Г. Андрощук, І. Багрова, Г. Авігдор, Є. Пономаренко, І. Мірошник, Ю. Аранович, А. Сур'як, Н. Гладинець, Н. Чухрай, Н. Бондарчук, Н. Яроевич, І. Кобушко, Н. Жмурко, Ю. Полякова, І. Дашковська, О. Вермінська, О. Вівчар, С. Хамініч, Г. Нагорняк, П. Щедровицкий та ін.

Мета статті – проаналізувати принципи й особливості інноваційних політик Чехії, Польщі, Естонії, Словенії, Словаччини; **завдання** – виявити можливості реформування та активізації української інноваційної політики, використовуючи позитивний досвід країн ЦСЄ.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування поставлених результатів дослідження. Активність більшості країн ЦСЄ в науково-технічній сфері знову почала зростати під впливом збільшення попиту на наукоємну продукцію на світовому ринку й адаптації національних систем НДДКР до умов ринкової економіки. Країни інтенсифікували наукові дослідження й розробки задля підвищення конкурентоспроможності власних економік і скорочення технологічного відставання від розвинутих країн Заходу.

Найбільших успіхів, на думку експертів ЄС, досягли Угорщина, Словенія, Чехія. Це засвідчують карти європейського інноваційного простору (табл. 1). Остання включає систему індикаторів, які дають змогу фіксувати інноваційну ситуацію в кожній країні ЄС.

Таблиця 1

Лідери інноваційного зростання [1]

Показник інноваційного процесу	Зростання*, %	Лідери інноваційного зростання	Середньозростаючі	Повільно-зростаючі
Інноваційні лідери	1,5	Швейцарія	Фінляндія, Німеччина	Данія, Швеція, Великобританія
Інноваційні наступники	2,7	Кіпр, Естонія	Ісландія, Словенія	Австрія, Бельгія, Франція, Ірландія, Люксембург, Нідерланди
Інноваційно-посередні	3,3 (Чехія, Греція, Мальта, Португалія)	Угорщина, Литва, Польща, Словаччина	Італія, Норвегія, Іспанія	–
Наздоганяючі	5,5	Болгарія, Румунія	Латвія, Туреччина	Хорватія

* Середньорічне зростання протягом п'яти років.

Ці карти європейського інноваційного простору засвідчують, що Словенія та Естонія належать до групи інноваційних наступників, Чехія, Польща, Словаччина – до інноваційно-посередніх [2].

Інтеграція у світову економічну систему надає можливості використання важливих інструментів економічної політики. Країни Центрально-Східної Європи (ЦСЄ), що вступили до ЄС, посилили свої економічні позиції у світовій економічній системі. Вступ до ЄС дав можливість цим країнам:

- досягнути рівня розвинених країн;
- розширити доступ до кредитних ресурсів;
- збільшити прямі іноземні інвестиції (ПІІ).

Найбільш поширені для країн ЦСЄ моделі наздоганяючої та інтеграційної взаємодії.

Наздоганяюча модель полягає в прискореному зростанні економічного розвитку, модернізації індустріального сектору економіки. Основні переваги наздоганяючої моделі:

- можливості завоювання нових ринків збуту;
- широке відкриття ринку країн ЦСЄ для імпорту західних технологій;
- створення нових робочих місць;
- інноваційний розвиток [3].

У цих країнах простежується тенденція до деіндустріалізації економіки (це стосується важкої промисловості). Загалом понад 70 % усього обсягу капіталовкладень, що направляють на реструктуризацію економіки країн ЦСЄ, виходить із ЄС. У Чехії на основі ПІІ створено 120 підприємств зі складання автомобілів і виробництва комплектуючих. Німецька компанія Opel ще в 90-ті рр. минулого століття інвестувала близько 1 млрд німецьких марок у будівництво заводу в Польщі, який щороку випускає близько 70 тис. автомобілів. Найбільший стратегічний інвестор Польщі – італійський концерн Fiat.

Зростає інтерес великих іноземних компаній до участі в модернізації та реструктуризації нафтохімічної промисловості країн ЦСЄ. Позитивним прикладом залучення інвестицій може слугувати придбання шинного заводу в Чехії великою німецькою компанією Continental. Перевагами стратегічного інвестування є те, що виробництво шин виросло в 6–7 разів; якість продукції стала відповідати світовим стандартам.

Процеси модернізації відбуваються в таких галузях, як фармацевтична, тютюнова, а також в оборонній промисловості (у Польщі). Однак інвесторів не цікавлять галузі, у яких не може бути отриманий необхідний прибуток. Так, у Польщі наявна велика частка таких виробництв (вугледобувна галузь, чорна та кольорова металургія, транспортне машинобудування й ін.). В умовах відсутності власних коштів та іноземних інвестицій дуже повільно реформується польська енергетика.

Країни ЦСЄ реально не впливають на політику формування нових виробничих структур. Транснаціональні корпорації (ТНК) інвестують об'єкти без урахування законодавчих документів щодо національної промислової або інноваційної політики. Довгострокові перспективи інноваційного розвитку країн ЦСЄ можна прогнозувати за такими критеріями:

- завоювання нових ринків збуту;
- ефективне використання можливостей спеціалізації;
- здійснення інвестування в країнах ЦСЄ іноземними компаніями;
- досягнення високого рівня показників ефективності, якості продукції й оплати праці на підприємствах з іноземними інвестиціями;
- ефективне використання національної технологічної системи.

Модель інтеграційної взаємодії – одна з тих, що дають змогу країнам ЦСЄ підвищити технологічний рівень виробництва та ступінь зайнятості населення.

Сутність моделі інтеграційної взаємодії полягає в прискореному розвитку країн ЦСЄ на основі побудови інноваційної економіки в цих країнах за рахунок оптимального поєднання наздоганяючого розвитку з можливостями постіндустріальної західноєвропейської модернізації.

Для інноваційного розвитку країн ЦСЄ ця модель найбільш ефективна. При її використанні можлива концентрація зусиль у певних ключових високих технологіях для розвитку нового наукомісткого виробництва при одночасному продовженні розвитку. Використання зазначеної моделі країнам ЦСЄ дає змогу досягти середнього технологічного рівня західноєвропейського ринку. Однак на ринку високотехнологічної продукції, як і раніше, будуть конкурувати між собою промислово розвинені країни і ТНК.

Зазначена модель має й певні недоліки, серед яких – обмежена можливість країн ЦСЄ самостійно розробляти стратегію технологічного розвитку; неможливість усунення розриву між країнами ЦСЄ і розвинутими і; технологічна залежність від розвинутих держав, які вони намагаються наздогнати; низькі витрати виробництва; недостатнє стимулювання розвитку власного наукового потенціалу [3].

Обсяг іноземних інвестицій у країни ЦСЄ, тих, що із 1 травня 2004 р. вступили до Євросоюзу, помітно зросли. За даними компанії Ernst & Young, список держав, що інвестують у Європу, очолили США, Японія, Великобританія, Німеччина. Зросли капіталовкладення з Китаю, Сингапуру, Південної Кореї. Чехія й Польща за кількістю проектів обійшли Іспанію, а Естонія випередила Італію. Якщо ця тенденція збережеться – карта надходження європейських ПІІ суттєво зміниться [4].

Розглянуто показники трьох індексів: Глобальний інноваційний індекс Бостонської консалтингової групи (Global Innovation Index BCG), Індекс інноваційного потенціалу (Innovation Capacity Index (ICI)), Глобальний індекс інновацій INSEAD (The Global Innovation Index), серед яких перевагу надано останньому (див. табл. 2).

Таблиця 2

Складові частини інноваційних індексів [5]

<i>Глобальний інноваційний індекс Бостонської консалтингової групи (Global Innovation Index BCG) уключає шість субіндексів</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Бюджетно-податкова політика; 2. Інші політики (освіти, торгова, нормативного регулювання, у галузі інтелектуальної власності, імміграційна, галузі інфраструктури); 3. Інноваційне навколишнє середовище (державне утворення, якість робочої сили, інфраструктури, бізнес-оточення); 4. R & D результати (R & D інвестиції, публікації й передача знань тощо); 5. Ефективність бізнесу (High-Tech експорт, продуктивність праці); 6. Вплив інновацій на суспільство.
<i>Індекс інноваційного потенціалу (Innovation Capacity Index (ICI)) уключає п'ять субіндексів, які містять 61 змінну</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Людський капітал, професійна підготовка та соціальна інтеграція; 2. Інституційне оточення; 3. Використання ІТ (інформаційних технологій); 4. НДДКР (дослідження й розробки); 5. Нормативно-правова база.
<i>Глобальний інноваційний індекс INSEAD уключає сім субіндексів, що містять 94 змінні</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Інститути й політика; 2. Кадровий потенціал; 3. Загальна та ІТ-інфраструктури; 4. Ринка конкурентоспроможність; 5. Конкурентоспроможність компаній; 6. Творчі результати; 7. Результати наукових досліджень.

Глобальний інноваційний індекс INSEAD – це глобальне дослідження розвитку інновацій, розрахований за методикою міжнародної бізнес-школи INSEAD, Франція. Дослідження проводиться з 2007 р. і на цей момент являє собою найбільш повний комплекс показників інноваційного розвитку по різних країнах світу. Глобальний індекс інновацій INSEAD складений із 80 різних показників, які детально характеризують інноваційний розвиток країн світу, що перебувають на різних рівнях економічного розвитку.

Індекс розраховують як зважену суму оцінок двох груп показників:

- наявні ресурси й умови для проведення інновацій (інститути, людський капітал та дослідження, інфраструктура, розвиток внутрішнього ринку, стан бізнесу);
- досягнуті практичні результати здійснення інновацій (розвиток технологій та економіки знань, результати креативної діяльності) [5].

2012 р. дослідження охоплювало 141 країну.

Відповідно до даних табл. 3 перші три місця вже два роки поспіль займають три країни-лідери в інноваційній сфері: Швейцарія, Швеція, Сингапур. Значення індексів за 2012 та 2011 рр. засвідчують, що ці країни постійно розвиваються та покращують інноваційну сферу. Словенія й Естонія, як і Росія, підвищили свій рейтинг за індексом інновацій у 2012 р., а Чехія залишила його без змін, а самі значення цього індексу зросли в усіх названих вище країнах. Словаччина та Польща, як і Україна, понизили свій рейтинг за індексом інновацій у 2012 р., хоча самі значення цього індексу зросли в усіх цих країнах.

Таблиця 3

Рейтинг країн світу за Індексом інновацій (за даними INSEAD) [5]

Країна	Рейтинг 2012	Індекс	Рейтинг 2011	Індекс	Рейтинг 2010	Рейтинг 2009
Швейцарія	1	68,2	1	63,82	4	7
Швеція	2	64,8	2	62,12	2	3
Сингапур	3	63,5	3	59,64	7	5
Естонія	19	55,3	23	49,18	29	29
Словенія	26	49,9	30	45,07	26	36
Чехія	27	49,7	27	47,30	27	23
Словаччина	40	41,4	37	39,50	37	35
Польща	44	40,4	43	38,02	47	56
Росія	51	37,9	56	35,85	64	68
Україна	63	36,1	60	35,10	61	79

Водночас серед досліджуваних країн ЦСЄ Естонія 2012 р. займала позицію лідера – 19-те місце серед 137 країн світу. Це вагомий показник, ураховуючи те, що у 2011 р. вона посідала 23-тє місце, а в 2009–2010 рр. – 29-те місце. Словенія й Чехія посідають, відповідно, 26-те та 27-ме місця у 2012 р. У Словенії простежувалося погіршення ситуації у 2011 р., а Чехія три роки поспіль займає 27-ме місце.

Словаччина й Польща займали 44 та 51 місця у 2012 р. Вони дещо погіршили свої результати, порівняно з 2011 р., та значно покращили свої позиції, порівняно з 2009 р. (Україна займала 63-тє місце у 2012 р., притому що у 2011–2010 рр. вона посідала кращі позиції – відповідно, 60-те та 61-ше місця).

Такі рейтинги показують, що досліджувані країни посідають гідні місця, а їхній досвід у розвитку, розбудові та створенні інноваційних політик досить корисний для України.

Індекс економіки знань (The Knowledge Economy Index) – комплексний показник, що характеризує рівень розвитку економіки, заснованої на знаннях, у країнах і регіонах світу. Розрахований за методикою Світового банку (The World Bank).

В основі розрахунку індексу лежить запропонована Світовим банком (СБ) «Методологія оцінки знань» (The Knowledge Assessment Methodology – КАМ), яка включає комплекс зі 109 структурних і якісних показників, об'єднаних у чотири основні групи:

1. Індекс економічного та інституційного режиму (The Economic Incentive and Institutional Regime) – умови, у яких розвиваються економіка й суспільство загалом, економічне та правове середовище, якість регулювання, розвиток бізнесу й приватної ініціативи, здатність суспільства та його інститутів до ефективного використання наявного й створення нового знання.

2. Індекс освіти (Education and Human Resources) – рівень освіченості населення та наявність у нього стійких навичок створення, поширення й використання знань. Показники грамотності дорослого населення, ставлення зареєстрованих студентів і школярів, які навчаються, до кількості осіб відповідного віку, а також низка інших показників.

3. Індекс інновацій (The Innovation System) – рівень розвитку національної інноваційної системи, що включає компанії, дослідницькі центри, університети, професійні об'єднання та інші організації, які сприймають й адаптують глобальне знання для місцевих потреб, а також створюють нове знання та засновані на ньому нові технології. Кількість наукових працівників, зайнятих у сфері НДДКР; кількості зареєстрованих патентів, число і тираж наукових журналів тощо.

4. Індекс інформаційних і комунікаційних технологій – ІКТ (Information and Communication Technology – ICT) – Рівень розвитку інформаційної та комунікаційної інфраструктур, яка сприяє ефективному поширенню й обробці інформації [6].

За кожною групою показників країнам виставляють оцінку в балах – від 1 до 10. Чим вищий бал, тим вище оцінюється країна за цим критерієм. Значення індексів економіки знань та чотирьох його складників у 2012 р. й змін у рейтингу стосовно п'яти країн ЄС та України наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Індекс економіки знань за 2012 р. [6]

Рейтинг	Зміна в рейтингу, порівняно з 2000 р.	Країна	Індекс економіки знань	Індекс економічного та інституційного режиму	Індекс освіти	Індекс інновацій	Індекс інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ)
19	7	Естонія	8,40	8,81	7,75	8,60	8,44
26	7	Чехія	8,14	8,53	7,90	8,15	7,96
28	0	Словенія	8,01	8,31	8,50	7,42	7,80
33	7	Словаччина	7,64	8,17	7,30	7,42	7,68
38	-3	Польща	7,41	8,01	7,16	7,76	6,70
56	-2	Україна	5,73	3,95	5,76	8,26	4,96

Спочатку проаналізуємо зміни в рейтингу, порівняно з 2000 р. Так, Чехія, Словаччина та Естонія піднялись у рейтингу на сім показників, що є показовим. Для порівняння: Ірландія, яка 11-та в цьому рейтингу, не змінила своєї позиції, порівняно з 2000 р., а Сполучені Штати Америки, що 12-ті в рейтингу, навпаки, погіршили свій результат на вісім позицій (тобто у 2000 р. вони посідали четверте місце). Що ж до Словенії, то вона стабільно займає 28-ме місце. Стабільність – це також позитивний результат, адже в будь-якому випадку розвинені країни (лідери рейтингу) покращують свої результати з року в рік, тож Словенія не відстає від цих позитивних тенденцій.

Польща та Україна понизились у рейтингу, відповідно, на три та дві позиції, порівняно з 2000 р. Якщо ж порівняти Польщу (38-ме місце) й Естонію (19-те місце), то простежуємо значне відставання першої від другої.

Як уже зазначали, індекс економіки знань складається із чотирьох показників.

Як видно з графічного рис. 1, індекс економічного та інституційного режиму в країнах ЦСЄ відповідає рейтингу, тобто лідером є Естонія, у подальшому – Чехія тощо. В Україні, як наведено графічно, – кардинально гірша ситуація. Показник дорівнює 3,95 із 10 можливих, тобто в Україні надзвичайно несприятлива економічна та правова атмосфера для розвитку інноваційної сфери, незадовільно працює система використання наявного потенціалу знань.

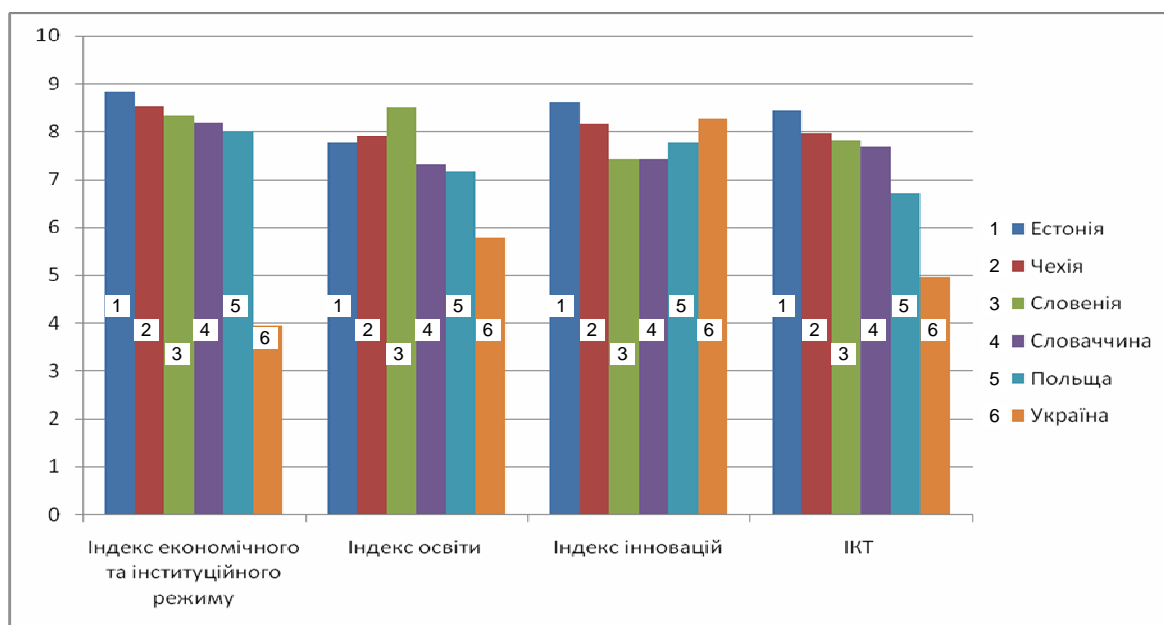

Рис. 1. Рейтинги країн за чотирма складниками індексу економіки знань [6]

За індексом освіти лідирує Словенія, далі – Чехія й Естонія, а Україна – знову останніх. У цих трьох країнах ЄС високий рівень освіченості населення, стійка та ефективна система освіти, високий рівень освіченості населення.

За індексом інновацій лідирують Естонія, Україна й Чехія з показниками, відповідно, 8,60, 8,26 і 8,15. Цей показник засвідчує, що в цих країнах відносно високий рівень розвитку НІС, розвинута інфраструктура наукових та освітніх центрів, які займаються науковими розробками, адаптують світовий досвід під умови країни, а також значна кількість науковців, патентів тощо.

За індексом інформаційних і комунікаційних технологій значно лідирує Естонія, далі стоять Чехія, Словенія, Словаччина майже з однаковими показниками, дещо більше від них відстає Польща. Україна ж знову має найнижчий рейтинг із показником 4,96. Отже, тільки за один із чотирьох показників індексу економіки знань Україна займає не останнє поважне місце.

Патентна статистика – важливий показник інноваційного потенціалу й один із ключових показників технологічного розвитку країн і регіонів. Порівняльний аналіз статистичних даних про патентну активність країн та регіонів світу публікує Всесвітня організація інтелектуальної власності (World Intellectual Property Organization) – спеціалізована установа Організації Об'єднаних Націй із питань інтелектуальної власності. 2012 р. дослідження охоплювало 103 країни.

У цьому рейтингу Україна посідає 23-тє місце. Трохи відстає Польща – 25-тє місце (див. табл. 4). Для порівняння: в Україні подано заявок на 1130 більше, ніж у Польщі, і майже порівну заявок від резидентів та нерезидентів, що засвідчує значну активність іноземних компаній і незахищеність власних підприємств. У Польщі ж, навпаки, лише 244 заявки нерезидентів. У цьому разі в Польщі значно більша патентна активність національних суб'єктів інтелектуальної власності, ніж в Україні.

Таблиця 4

Рейтинг патентної активності країн у 2012 р. [7]

Рейтинг	Країна	Подано заявок, усього	Заявки резидентів	Заявки нерезидентів
23	Україна	5253	2649	2604
25	Польща	4123	3879	244
50	Чехія	880	783	97
61	Словенія	453	442	11
71	Словаччина	257	224	33
88	Естонія	77	62	15

Зі значним відривом від України та Польщі далі йдуть Чехія, Словенія, Словаччина, проте в цих країнах так само, як і в Польщі, кількість заявок нерезидентів значно менша, ніж резидентів. На останньому місці серед п'яти країн ЦСЄ, що порівнюються (на 88-му серед 137 країн світу) – Естонія (лише 77 заявок за рік, хоча в багатьох інших рейтингах вона перебуває на першому місці).

За даними сайту ERAWATCH, що є інформаційною платформою Європейської комісії (ЄК) з європейських, національних та регіональних науково-дослідних та інноваційних систем і політик, наведено статистичні дані витрат країн ЦСЄ на НДіДКР.

Так в усіх цих країнах зростають витрати підприємств на НДДКР із року в рік: 2010 р. в Чехії – 0,96 % від ВВП, в Естонії – 0,82 % від ВВП, у Польщі – 0,2 %, у Словенії – 1,42 %, а 2011 р. – 1,11 %, 1,49 %, 0,23 %, 1,83 %, відповідно. Лише в Словаччині за останні чотири роки показник варіюється в проміжку від 0,2 до 0,3 %.

Соціально-економічні державні витрати поступово зростають у Чехії та Естонії: 2008 р. – 0,53 % від ВВП та 0,64 % від ВВП, відповідно, а 2012 р. – 0,69 % і 0,85 %. Найменше витрат у Словаччині – 0,23 % від ВВП у 2011 р.

Частка витрат НДіДКР на вищу освіту складає у 2011 р. найбільше в Естонії (0,67 % від ВВП), а найменше – у Словаччині (0,24 %). Частка витрат постійно зростає з року в рік у всіх досліджуваних країнах.

Стосовно приватного некомерційного сектора, то його частка в НДіДКР у цих країнах дуже незначна або зовсім відсутня. Так, зокрема, вона наявна лише в Чехії та Естонії й складає, відповідно, 0,01 % та 0,02 % від ВВП у 2010 та 2011 рр. В Естонії, щоправда, у 2009 та 2008 рр. вона складала 0,03 %. Це засвідчує, що нині інноваційна сфера тісно пов'язана з комерційною й прибуток є двигуном прогресу [8].

Відносно висока частка держави в проведенні НДДКР засвідчує про збереження в країнах ЦСЄ, передусім у Польщі та Словаччині, низки старих науково-дослідних інститутів, які уряди продовжують фінансувати задля прискорення і їх адаптації до умов ринкової економіки. Водночас зростають частка університетів у наукових дослідженнях та розробках Польщі й Словаччини, що свідчить про те, що деякі інституції національних інноваційних систем (НІС) цих країн значно реструктуризовані.

На кругових діаграмах рис. 2 показано частки дослідників із приватного, державного та освітнього секторів у досліджуваних країнах станом на 2011 р. Так, у Чехії та Естонії в попередніх роках частка дослідників із приватного й державного секторів була більшою, порівняно з останнім часом, а частка дослідників на базі вищих навчальних закладів, навпаки, зросла. У Словенії збільшується частка дослідників із приватного підприємницького сектора та значне зменшення частки дослідників на базі університетів.

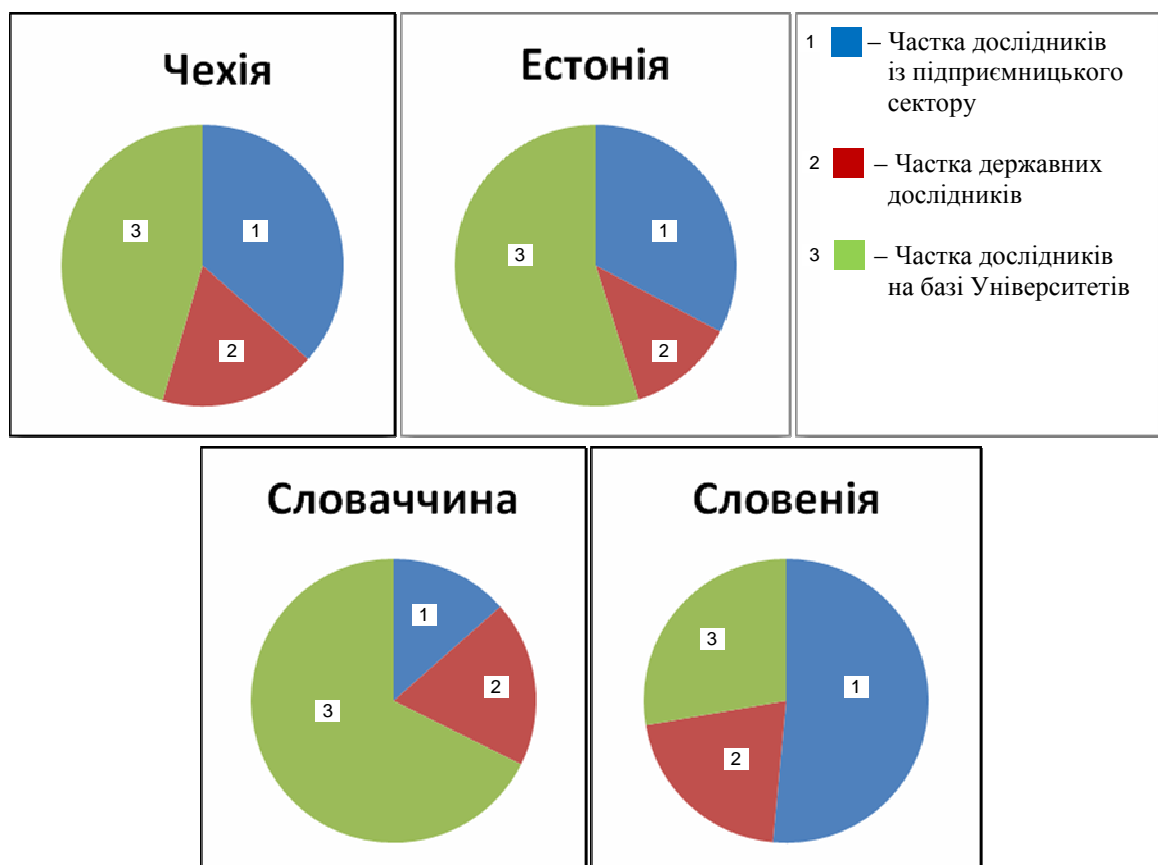

Рис. 2. Частки дослідників з приватного, державного та освітнього секторів [8]

Далі розглянемо сильні й слабкі сторони кожної країни ЦСЄ у сфері інноваційної політики.

Чехія до своїх переваг і сильних сторін може віднести екологічну політику. Вона, як країна Європейського Союзу, дотримується екологічних стандартів та впроваджує новітні технології з мінімальною шкодою для довкілля. Наявна в Чехії й свобода преси, що важливо для розвинутої країни, чого, на жаль, Україна не відчуває повною мірою.

Відповідного рівня в Чехії досягла зовнішня торгівля, налагоджено систему експорту товарів та послуг, наявний високий рівень місцевої конкуренції, національні виробники під час виробництва продукції додержуються стандартів якості. Також серед переваг Чехії слід відзначити те, що наявна значна кількість підприємств, які готують свої кадри самостійно, тобто пропонують навчання на базі підприємства. Також відзначимо високий середній бал GMAT (Graduate Management Admission Test) – стандартизований тест для визначення придатності особи успішно навчатись у бізнес-школах. Ідеться про високий рівень освіченості населення та здатність не лише навчатись, але й сприймати знання.

До слабких сторін Чехії можна віднести труднощі з починанням бізнесу, а також високий рівень оподаткування. Це гальмує розвиток бізнесу й підприємництва, а отже – гальмує розвиток нових технологій та інновацій. Низьким також є рівень захисту інвесторів від ризиків й незначне інвестування в країну. Ці чинники викликані недосконалою системою законодавства.

Також простежується низький рівень ринкової капіталізації. Це гальмує інноваційний процес, оскільки обіг цінних паперів може сприяти припливу інвестицій, іноземного капіталу. Водночас відчутна незначна частка патентів іноземних винахідників, тобто простежується малий приплив інновацій із закордону.

Естонія до своїх переваг відносить ефективність упровадження інновацій, індекс ефективності в країні становить 95 %. Для суспільно-громадського устрою цієї країни характерні також свобода преси та екологічна політика країни. Наявні фірми, що готують кадри, існує висока кількість публікацій наукової й технічної тематики. Висока кількість редагувань у Вікіпедії. Це навряд чи офіційний показник, але такі дані вказують на те, що в країні простежується значний рівень освіченості населення, адже звичайні користувачі Інтернету редагують ці сторінки.

Водночас характерною є безпроблемність створення та відкриття нового бізнесу, що, відповідно, залучає у країну нових інвесторів. Високі також темпи зростання ВВП на одну особу, котра працює. Отже, простежується висока продуктивність праці, а це засвідчує розвиток інноваційної сфери, адже інновації, нові технології полегшують, покращують, роблять зручнішим і швидким, більш ефективним процес виробництва.

До недоліків можна віднести незначну кількість випускників наукових і технічних спеціальностей. Це, звичайно, робить більш важким інноваційний процес, адже важливо готувати власні кадри.

Простежується незначний рівень ринкової капіталізації та загальна низька вартість акцій, незначний розвиток інноваційних зв'язків і низький показник валового нагромадження капіталу. Відбувається повільний процес створення спільних підприємств, адже на базі СП часто розвиваються інноваційні технології.

До сильних сторін Польщі належать політична стабільність та відсутність насильства й тероризму. Це робить сприятливим інвестиційний клімат і розвиток інноваційної сфери. Також тут простежується свобода преси, дотримання екологічних стандартів, легкість вступу до вищих навчальних закладів, наявність фірм, що готують кадри. Щодо ведення бізнесу, то тут слід відзначити простоту отримання кредиту, здійснюються виплати роялті та ліцензійних платежів, а отже є певний імпорт інноваційних технологій.

До мінусів відносять не дуже комфортний стан бізнес-середовища, важкість сплати податків, низьку концентрацію нового бізнесу. На низькому рівні перебувають інноваційні зв'язки, що вповільнює приток інновацій та інвестицій. Низька частка патентів, створених іноземними винахідниками.

Простежується незначна кількість випускників наукових і технічних спеціальностей. Відповідно, Польща із задоволенням приймає іноземних спеціалістів та студентів на навчання. Також незначною є кількість людей, котрі складають тест GMAT [9].

Словаччина дотримується екологічних стандартів, її політика спрямована на розвиток інноваційної сфери з урахування екологічної політики. На високому рівні перебуває стан торгівлі та конкуренції в галузях, активні імпорту й експорту товарів та послуг.

Високий середній бал GMAT і високий рівень вищої освіти також належать до переваг і сильних сторін країни. А стабільний стан політичного середовища, відсутність насильства й тероризму, свобода преси та висока якість продукції роблять суспільство захищеним і вільним для творчого розвитку та створення винаходів, а також країну привабливою для інноваційного розвитку й інвестиційного вливання в економіку країни.

До негативних моментів можна віднести незначний показник припливу ПІІ, загалом незначне інвестування в економіку країни, а також низький рівень ринкової капіталізації та повну відсутність венчурного капіталу. Усі ці особливості негативно впливають на інноваційну сферу в країні, адже вони вирішально важливі для успішної інноваційної політики будь-якої держави. Слід відзначити, що особливо негативним фактором стає нерозвиненість венчурного капіталу. Звичайно, він є ризиковим капіталом, проте, як відомо, інновації завжди ідуть поруч із ризиком і здатність ризикувати – невід'ємна риса будь-якого інноватора на мікрорівні й країни-інноватора на макрорівні.

Також нерозвиненою є система формування спільних підприємств, а це, як зазначалося, – важливий фактор стимулювання їхньої інноваційності [5].

У Словаччині простежується незначна співпраця університетів та промисловості. Це – негативний чинник, адже дуже вигідно, коли підприємства, співпрацюючи з вищими навчальними закладами, готують собі майбутні кадри, коли відбувається обмін досвідом і є можливість практичного засвоєння вивченого матеріалу на підприємстві протягом часу навчання. Це збільшує результативність та ефективність навчального процесу.

Словенія серед сильних сторін відзначає ефективність упровадження інновацій, значну кількість сплачених роялті й ліцензійних платежів. Отже, значний і приплив інновацій. Активним є експорт товарів та послуг із дотриманням стандартів якості. Також діє Мадридська угода з реєстрації товарних знаків. Такий державний захист виробників і споживачів створює комфортний, сприятливий інвестиційний та інноваційний клімат.

Високим є рівень освіти й легкий вступ до вищих навчальних закладів. Простежується значна кількість наукових і технічних публікацій, а також кількість креативних винаходів.

До негативних аспектів належить важкість отримання кредиту й стан інформаційно-комунікаційних технологій. Це ускладнює розвиток бізнесу та інновацій. Незначною є кількість патентів, створених іноземними винахідниками. Простежуються низький рівень ринкової капіталізації й незначний приплив і відтік ПІІ. Слабо розвинуті інноваційні зв'язки та відсутній венчурний капітал. Усі ці чинники – негативні для інноваційної сфери.

Стосовно України, то до її плюсів можна віднести високу ефективність упроваджуваних інновацій. Отже, простежується висока сприйнятливість інновацій та їх результативність. Значними є витрати з державного бюджету на освіту й високі видатки з розрахунку на одну особу. Проте, якщо реально дивитися на це, то гроші з державного бюджету витрачаються на освіту немалі, проте незначна їх частина доходить до безпосереднього адресата, тобто учня, студента, викладача. Високою є кількість вступників до ВНЗ та осіб із вищою освітою. Також значна й кількість випускників наукових і технічних спеціальностей, висока кількість патентних заяв. Ці особливості – гарний старт для більш інтенсивного розвитку інноваційної сфери в Україні.

До негативних моментів належить неефективність роботи уряду в багатьох сферах, зокрема й пов'язаних з інноваційною політикою. Майже відсутнє в країні поняття верховенства закону. Як ми знаємо, нині закони в країні дуже формальні та багато хто їх обходить і не виконує. Неприятливим є бізнес-середовище, важкою – сплата податків, слаборозвинута місцева конкуренція. Ці фактори роблять важким доступ ефективних інвестицій до реального сектору економіки, саме ефективних, тобто таких, що несуть безпосередню користь та забезпечують прискорений розвиток економіки України, її галузям, а не тільки іноземним і вітчизняним інвесторам. Складна також ситуація з екологічною політикою в державі; дотримання екологічних стандартів та стандартів якості [5].

Необхідність переходу до інноваційної політики була офіційно проголошена Постановою Кабінету Міністрів України «Про розробку Державного плану науково-технічного розвитку України на 1999–2005 рр. та визначення інноваційних пріоритетів держави» від 26 січня 1998 р. [10].

Після цього прийнято багато відповідних актів законодавчої й виконавчої влади стосовно інноваційної політики. Існують окремі розрізнені та некомплексні приклади застосування інновацій, але значного поширення означена форма інтенсифікації економічного розвитку в Україні так і не набула. Навіть такі перевірені світовою практикою вияви інноваційної діяльності, як спеціальні економічні зони (СЕЗ) й технопарки фактично були повністю закриті ще у 2005 р., по суті, призупинилася їхня діяльність.

Якщо оцінювати результати цієї діяльності, то потрібно відзначити, що як намір використання інноваційної моделі розвитку всі прийняті постанови й закони створювали необхідні передумови переходу до інновацій. Але намічені перетворення не включали виділення необхідних фінансових коштів для виходу на вищий рівень виробництва та менеджменту й, що головне, не були в змозі подолати стан інновацій як стороннього «тіла» у вітчизняній економіці. Інновації не стали невід'ємною складовою частиною економічного механізму насамперед тому, що суб'єкти господарювання в умовах відсутності раціонального конкурентного тиску на внутрішньому ринку не відчували нагальної потреби в їх використанні, і більше того – прямо протидіяли потребі виділення додаткових витрат на впровадження інновацій.

Не вплинули на підвищення інноваційного рівня й залучені ПІІ – їх основна частина впродовж майже двох десятиліть ринкових перетворень зарубіжні інвестори спрямовували переважно не у виробничу чи науково-технічну сфери, а в торгівлю, фінансовий сектор, у найкращому випадку – у харчову промисловість. Деякі інновації внесені ззовні лише до автомобілебудування (підприємство «Єврокар», Запорізький автозавод), чорну металургію (Алчевський меткомбінат, «Міттал», «Запоріжсталь»), до тютюнової (ВАТ-Прилуки) та кондитерської галузей промисловості («Рошен»).

Найбільш негативний той факт, що, на відміну від багатьох країн світу, у тому числі від сусідів за цією групою пострадянських держав – Росії й Казахстану, в Україні немає навіть гідно відпрацьованої програми виходу на інноваційний шлях розвитку в перспективі. Усі ж новітні проекти модернізації вітчизняної економіки (у тому числі на базі інновацій), які широко використовувалися під час президентської компанії 2010 р., мали лише пропагандистсько-передвиборний характер і не ґрунтувалися на тверезому розрахунку фінансових і матеріальних можливостей країни на сучасному етапі. Україна найбільше постраждала від світової економічної кризи 2009 р. в регіоні СНД, а відсутність реалістичних пропозицій щодо виходу країни на інноваційну модель розвитку засвідчує довготривалість та важкість подолання кризових наслідків у найближчі роки [11].

Загалом до основних вад правового регулювання процесу використання інтелектуального продукту, які зумовлюють наявність проблем належать:

- відсутність належного регулювання процесу придбання й розпорядження майновими правами на об'єкти інтелектуальної власності, створені за рахунок коштів держави;
- недосконалі правові механізми регулювання ринку інтелектуального продукту, введення його в цивільний оборот, передання на комерційних умовах суб'єктом господарювання;
- відсутність достатнього правового регулювання трансферу технологій за кордон;
- відсутність захисних правових механізмів, які б запобігали поданню заявок на винаходи в іноземні країни, минаючи патентне відомство України, що призводить до неконтрольованого відтоку нових технологій за кордон. Такі ж проблеми існують і щодо відтоку національного потенціалу за кордон. Якщо раніше відбувався масовий виїзд учених та висококваліфікованих спеціалістів за кордон, то нині сформувалася стійка тенденція використання наукового інтелектуального потенціалу України для потреб іноземних держав на території самої держави завдяки існуванню іноземних фірм, що запрошують на роботу вчених, розробників, авторів та інших спеціалістів із відповідних галузей знань;
- незадовільну правову охорону державних і комерційних секретів, комерційної інформації підприємств, а також ноу-хау;
- відсутній механізм захисту відомих торговельних знаків, які не потребують реєстрації та захисту фірмових найменувань;
- недосконалість антимонопольного законодавства, що уможливило використання процедур патентування як засіб монополізації ринків.

В Україні з 2004 р. прийнято «Стратегію економічного і соціального розвитку України на 2004–2015 рр.», яка передбачає розроблення концепції інноваційної моделі розвитку економіки, але роль та місце НІС у цій концепції не визначені, не конкретизовано її структуру. У ній проаналізовано лише окремі сегменти, такі як формування інституційного устрою інноваційної економіки, технологічні пріоритети інноваційного розвитку виробничої сфери економіки, фінансування науково-технічної та інноваційної діяльності, розвиток інноваційних підприємств, ринок інноваційного підприємництва, ринок об'єктів права промислової власності, державна політика в національній інноваційній системі (НІС) [12].

Починаючи з 1991 р., в Україні жодного бюджетного року не виконано статтю 34 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», а саме норму щодо забезпечення державою бюджетного фінансування наукової та науково-технічної діяльності обсягом не менше 1,7 % ВВП України. Типова щорічна цифра видатків на науку складала 0,3–0,5 % ВВП. Як результат, наука у нашому суспільстві виконувала переважно соціокультурну функцію. І це при тому, що економічна функція науки починається з обсягів фінансування, більших від 0,9 % ВВП. Зниження рівня НДіДКР призвело до відтоку з України кваліфікованих наукових і технічних кадрів, занепаду багатьох наукових шкіл, деградації матеріально-технічної бази наукових і науково-технологічних досліджень.

Згідно з даними Державної служби статистики України чисельність працівників наукових організацій в Україні скоротилася, починаючи з 1990 р., майже в три рази, а кількість спеціалістів,

які виконують наукові та науково-технічні роботи (безпосередні творці інновацій), – відповідно, у два рази. Тисячі висококваліфікованих спеціалістів поповнили армію безробітних. Лише в США в «Силіконовій долині» працює близько 15 тис. фахівців з України. Вартість продукції, яку вони щороку генерують, перевищує 2,5 млрд дол. США. За оцінками експертів, на освіту всіх емігрантів, котрі залишили державу за період 1990–2010 рр., Україна витратила понад 12 млрд дол. США.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Активність більшості країн ЦСЄ у науково-технічній сфері зростає під впливом збільшення попиту на наукоємну продукцію на світовому ринку й адаптації національних систем НДДКР до умов ринкової економіки. Найбільших успіхів, на думку експертів ЄС, досягли Угорщина, Словенія й Чехія.

В Україні за роки незалежності через непослідовність у проведенні та низьку ефективність науково-технологічної й інноваційної політики простежуються тенденції до закріплення відставання від країн ЄС, яке супроводжується низьким рівнем інноваційної активності підприємств, гальмуванням розвитку високотехнологічних галузей промисловості та зниженням конкурентоспроможності національної економіки.

Відповідно стану справ, властивих інноваційним процесам в Україні, потрібна не стільки загальна абстрактна стратегія, скільки конкретний директивно-індикативний план інноваційного впровадження з прив'язкою до відповідних територій, галузей, відомств із визначенням обсягів та джерел.

Джерела та література

1. European Innovation Scoreboard 2009. – Belgium : European commission, 2010. – 72 с.
2. Нетудихата К. Л. Сучасні трансформації національних інноваційних систем країн Центрально-Східної Європи / К. Л. Нетудихата // Науково-виробничий журн. «Бізнес-навігатор». – 2010. – № 3 (20) – С. 20–26.
3. Пономаренко Є. В. Теоретичний підхід до вибору моделей інноваційного розвитку країн світу / Є. В. Пономаренко, О. В. Анненкова // Економіка розвитку. – 2012. – С. 35–40.
4. Проскурнін В. Інвестиційний клімат країн Центрально-східної Європи / В. Проскурнін // Економічні есе. Спеціальні економічні зони Польщі: досвід євроінтеграції. – 2004. – Вип. 18. – С. 7–21.
5. The global innovation index 2012 / INSEAD [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.globalinnovationindex.org/gii/>, цит. за версією сайту від 17.02.2013
6. Офіційний сайт Світового Банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org/>, цит. за версією сайту від 29.03.2013
7. World intellectual property organization [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.wipo.int>, цитовано за версією сайту від 29.03.2013
8. Erawatch website/ European commission [Electronic resource]. – Mode of access : <http://erawatch.jrc.ec.europa.eu/>, цит. за версією сайту від 30.03.2013
9. Васелевські М. Інноваційність економіки Польщі на тлі країн Європейського союзу / М. Васелевські [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Ekonomika/2010_683/09.pdf
10. Постанова Кабінету міністрів України «Про розробку Державного плану науково-технічного розвитку України на 1999–2005 рр. та визначення інноваційних пріоритетів держави» від 26 січня 1998 року № 86.
11. Заклекта О. І. Сучасний стан розвитку інноваційної сфери в Україні / О. І. Заклекта, Г. Ф. Хартоняк // Всеукр. науково-виробничий журн. «Сталий розвиток економіки». – 2011. – № 7. – С. 173–177.
12. Стратегія економічного і соціального розвитку України на 2004–2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/book/varnaly/005.htm>

Науменко Наталья. *Аспекты реализации элементов современной инновационной политики стран Центральной и Восточной Европы как положительный фактор привлекательности потенциального инвестора.* Проанализированы особенности европейского инновационного пространства на примере стран ЦВЕ. Раскрыт существующий механизм современной инновационной политики, который эффективно используется группой стран Европейского Союза. Рассмотрена система индикаторов инновационного роста стран Центрально-Восточной Европы, что позволило среди них установить лидеров инновационного роста. Отдельное внимание уделено моделям догоняющего и интеграционного взаимодействия. На основании проведенного анализа выделены положительные и отрицательные черты зарубежного опыта в области инноваций и рассмотрена возможность применения положительных элементов европейского опыта в процессе совершенствования национального инновационно-инвестиционного режима как неотъемлемой составляющей интеграции Украины в международные экономические структуры.

Ключевые слова: инновационное пространство, модель экономического развития, индекс инноваций, инвестиционный климат, патентная активность.

Naumenko Natalia. Management of the Elements of Modern Innovation Policy in Central and Eastern Europe, as a Positive Factor in the Attractiveness of Investor. The paper analyzes the features of European innovation space on the example of the CEE countries. There was disclosed an existing mechanism of modern innovation policy, which was effectively used by a group of European Union countries. We considered a system of innovative growth indicators of the Central - Eastern Europe, enabling them to identify the leaders of innovative growth. Special attention was paid to models of catch-up integration and interaction. Based on the analysis there were highlighted the positive and negative aspects of international experience in the field of innovation and discussed the possibility of applying the positive elements of the European experience in the national innovation and investment regime improvement process, as an integral part of Ukraine's integration into the international economic structure.

Key words: innovation space, the model of economic development, innovation index, the investment climate, patenting activity.

Стаття надійшла до редколегії
25.09.2013 р.

УДК 502.3:330.341

**Ірина Скороход,
Ніна Ребрина**

Економічні важелі трансферу інновацій в екологічній сфері в умовах євроінтеграції

У статті досліджено фінансове забезпечення інноваційного бізнесу в екологічній сфері. Проаналізовано джерела фінансування екологічно спрямованої інноваційної діяльності. Визначено, що пріоритет у фінансовому забезпеченні екологічних проектів належить самофінансуванню. Досліджено роль венчурного капіталу у фінансовому забезпеченні інноваційного бізнесу. Акцентовано увагу на потребі формування кластеру як територіально взаємозалежного співробітництва промислових підприємств, науково-дослідницьких центрів і фінансових структур для оперативного, гнучкого й адаптивного розподілу нових знань, технологій, результатів досліджень й інших інновацій. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення наявних фінансових механізмів трансферу екологічних інновацій.

Ключові слова: екологічні інновації, джерела фінансування, інноваційний бізнес, екологізація інноваційного розвитку, фінансовий механізм, венчурний капітал, кластер.

Постановка наукової проблеми та її значення. На сучасному етапі розвитку національної економіки важливим є розуміння того, що трансфер екологічних інновацій дасть змогу модернізувати промислове виробництво, розширити пропозиції конкурентоспроможної продукції на товарних ринках, досягти високої ефективності виробництва, сприяти ефективному використанню матеріальних ресурсів і зменшити рівень антропогенного навантаження на довкілля.

Збалансоване економічне зростання країни ґрунтується насамперед на впровадженні екологічних інновацій у промисловості. Надзвичайної актуальності набули питання пошуку ефективного стимулювання екологоорієнтованої діяльності підприємств. Формування фінансових механізмів трансферу екологічних інновацій повинно забезпечити сприяння розвитку господарських суб'єктів обох країн.

Одна з основних причин гальмування трансферу екологічних інновацій – нерозвиненість фінансового механізму інноваційного бізнесу. Тому необхідності набувають розроблення та прийняття інноваційних рішень стосовно екологізації виробництва в регіонах України, підвищення його економічної ефективності й конкурентоспроможності з урахуванням екологічного фактору.

Аналіз досліджень цієї проблеми показує, що питання теоретико-методологічних і практичних аспектів фінансового забезпечення еколого орієнтованої інноваційної діяльності підприємств належить таким вітчизняним науковцям, як Л. Г. Мельник, С. Н. Ілляшенко, В. В. Божкова, О. В. Прокопенко й ін. Більшість розробок має прикладну спрямованість. Учені зазначають, що інновації, у тому числі й екологічні, сприяють посиленню конкурентоспроможності підприємств та регіонів.